

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Prima. Radix difficultatis, & mens ferè omnium Doctorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

TRACTATUS QUINTUS

DE PROBABILITATE SVBJECTIVA;
& objectivâ, & utriusque certitudine, necessita-
te, & sufficientiâ.

DISPUTATIO XVIII.

*De certitudine ad sine peccato, aut honestè formaliter
operandum necessariâ.*

SUMMARIUM.

Quaestiones agendae, n. 1.

N. 1.

PPULIMUS, spirante pro-
pitiâ Divini Flaminis au-
râ, ad ultimum Probabili-
tatis Tractatum. Faxit Op-
timus Deus, ne in ipso por-
tu naufragium subeamus:
multiplex equidem se se no-
bis offert gravissima difficultas. Prima, an
ut quis sine peccato, aut honestè operetur,
necessarium sit iudicium certum de non
peccato, aut honestate operationis? Secunda,
quæ, & qualis esse debeat hæc certitudo?
Tertia, an talis certitudo conveniat ipsi opi-
nioni certò probabili, aut probabiliori; an
verò necessarium sit præter iudicium direc-
tum probabile, aliud reflexum evidens de
non peccato, aut honestate operationis?
Quarta, an satis sit conscientia speculative,
aut practice dubia? Quinta, an ita neces-
sarium sit iudicium directum probabile, aut
probabilius, absolutum de veritate rei, ad
sine peccato, aut honestè operandum, ut sa-
tis non sit iudicium certum de objectivâ
probabilitate, aut probabilioritate opinio-
nis directæ, suspenso omni iudicio directo
probabili, aut probabiliori, incertè vero?

Tom. III.

SECTIO I.

*Radix difficultatis, & mens ferè omnium
Doctorem.*

§. I.

Radix difficultatis.

SUMMARIUM.

*Syllogismus, cui præsens Tractatus insudat, n. 2.
Communis responsio Probabilistarum est, quod
iudicium probabile non sit regula immediata
recte operationis, n. 3.*

Explicatur, n. 4.

*Dicunt Probabilistæ Reflexisse operationem re-
gulari immediatè ab hoc iudicio reflexo, Li-
cet sequi omnem certò probabilem pra-
cticè, Ibid.*

*Hoc dicunt, quia necessarium est iudicium cer-
tum; nulla autem opinio, eisi probabilior, est
certa, n. 5.*

*Ostendo, quod eodem modo discurre potest in sen-
tentiâ Probabilistarum, n. 6.*

UT ad primam difficultatem accedam, N. 2;
ecce radix illius. Ultimum conscientiae
dictamen, à quo operatio regulatur, debet
esse

esse certum de non peccato, aut de honestate actus, ut unanimiter sentiunt omnes TT. & nos pluries innuimus: sed opinio probabilis non est certa, imò est incerta, ut docuimus: ergo nulla opinio probabilis esse potest ultimum dictamen conscientie. Huic syllogismo, clarè solvendo præfens Tractatus insudat.

N. 3. Communissima responsio Doctorum nobiscum tuentium licitum opinionis probabilis usum est, iudicium probabile de non peccato, aut de honestate operationis, nec esse, nec esse posse regulam immediatam formalem, & proximam sufficientem ad rectè operandum, quia tale iudicium eo ipso quod est tantum probabile de non peccato, aut de honestate operationis, non est certum, si autem non est certum, eo ipso non potest esse regula: ergo regula immediata formalis proxima operationis esse debet aliud iudicium moraliter certum reflexum de licito usu opinionis probabilis.

N. 4. Explico. Demus opinionem asserentem licere die festo piscuram, esse probabilem. Volitio pingendi die festo, inquiunt Reflexistæ, non regulatur immediatè ab ipsa opinione, seu ab hoc iudicio probabili, *Licet die festo piscura*; cum enim hoc iudicium sit tantum probabile, eo ipso non est certum, quod liceat die festo pingere; ergo non potest esse regula volitionis honestæ, de pingendo die festo: regulatur itaque ea volitio, inquiunt, ab hoc iudicio reflexo, *Licet sequi hanc opinionem certò practicè probabilem*: quod iudicium dicunt esse certum, quia deducitur ex duplici præmissa certà, nempe ex his: *Licet sequi omnem opinionem certò probabilem practicè: sed hac opinio, licet pingere die festo, est certò probabilis practicè: ergo licet hanc sequi*. Ecce hoc ultimum iudicium per modum consequentis reflectens supra licitum usum talis opinionis practicè probabilis, est (aiunt) regula immediata formalis, & proxima certificans de non peccato, imò de honestate volitionis pingendi die festo.

N. 5. Si autem quaeratur cur Reflexistæ ita discurrant, & appellent ad hoc dictamen reflectens supra licitum cuiusque opinionis certò probabilis practicè usum; ratio est; quia cum iuxta omnes certum sit non licere operari cum conscientia practicè dubià peccati, adeoque ad rectam operationem necessarium sit iudicium certum de non peccato, aut de honestate operationis, hinc est, quod cum conscientia probabilis non sit conscientia certa, nec excludat dubium, (hoc enim inquiunt, falso tamen) à solà certitudine excluditur hinc est (aiunt) quod conscientia probabilis satis non est ad fine peccato, aut

ad honestè operandum: ergo necessarium prorsus est aliud iudicium certum reflexum de licentià sequendi conscientiam probabilem: quod iudicium reflexum de licito usu opinionis probabilis est ipsa conscientia certificans de non peccato operantem, & est immediatè dirigens ipsam volitionem picturam. Ita discurrunt ferè omnes Probabilistæ, & ideo vocantur Reflexistæ.

Immo eodem modo discurrì potest in sententià Probabilioristarum. Vel enim ad fine peccato operandum necesse est iudicium certum de non peccato, vel non? Si non; ergo idem dicent Probabilistæ. Si est; ergo vel hac certitudo convenit ipsi iudicio probabiliori; hoc autem idem dicent Probabilistæ de quolibet iudicio directò certò probabili practicè: vel aliunde ea certitudo petenda est, nempe à iudicio reflexo supra licitum, imò necessarium usum opinionis probabilioris.

§. II.

Mens Doctorum.

SUMMARIUM.

Divido Doctores in duas classes, n. 7.

Prima eorum, qui dicunt opinionem probabilem fieri certam per iudicium reflexum moraliter certum de licito usu opinionis probabilis, n. 8.

Doctores hoc sentientes, ibid.

Secunda eorum, qui negant requiri iudicium certum de honestate actus, sed satis esse probabile, n. 9.

DD. ibid.

Puto omnes DD. convenire in hoc, quod requiratur iudicium certum, etsi disconveniant in eius certitudinis origine, n. 10.

Ostendo convenire omnes in necessitate aliquæ certitudinis de non peccato, n. 11.

Ostendo ipsos Probabilistas non Reflexistas petere hanc certitudinem, & hanc inesse iudicio probabili, n. 12.

DD. hoc tuentes, ibid.

Id ipsum dicunt Probabilioristæ de iudicio probabiliori, etsi negent necessitatem iudicii reflexi, n. 13.

Melius dividi possunt DD. in eos, qui certitudinem derivant a iudicio reflexo, & in eos, qui ipsi iudicio probabili intrinsecam asserunt, ib.

Nam supponitur, ut certū, quod ad rectè agendum necessaria sit certitudo. TT. hoc tuentes, n. 14.

Explicatā communissimā circa præfentem difficultatem Doctorū mente, stando quoque communi Doctorū placito, dividam Authores in duplicem classē, quidquid modo sit, an hæc divisio bona sit.

Prima est (inquiunt) eorum, qui volunt, quod opinio minùs probabilis fiat tuta ob quod iudicium

judicium reflexum moraliter certum de licito ejus usu. Ita P. Moya *tom. 1. q. 6. §. 6. & tom. 2. q. 6. & q. 8. n. 1.* addens esse adeo communem, ut aliqui putent esse de fide, P. Suar. *1. d. 12. sect. 3. n. 2.* dicens esse omnium, P. Arraga *1. 2. d. 13. sect. 2. P. Oviedo 1. 2. tr. 5. contr. 3. pu. 2. n. 1. 1. P. Card. tom. 1. d. 15. cap. 4. art. 3. P. Teril. de Consc. ubi refert sexaginta Doctores ex P. Fabri affirmantes, quod ut voluntas sit recta, praequiratur judicium practice certum de honestate objecti, & actionis; & de Reg. mor. qu. 2. a. n. 17. hoc iterum probat, immo totum licitum minus probabilis usum fundat in eo judicio reflexo: M. Mart. de Prado *cap. 1. de Consc. qu. 3. a. n. 8. M. Merc. 1. p. art. 1. pag. 26.* qui ait omnes Doctores Antiquos, & Modernos convenire, quod ut quis recte operetur, debeat ita certo credere, se recte operari, ut non habeat formidinem de opposito; & licet P. Vasqu. & P. Sanch. citentur pro opposita, attamen si bene considerentur, non dissentiant a ceteris, ait M. Merc.*

N. 9. Secunda sententia est (inquiunt) eorum, qui negant requiri necessario judicium certum de honestate actus, sed satis esse judicium probabile de licentia operationis. Citant M. Ledesm. M. Tapiam, M. Medin. Pasqual. P. Vasqu. *1. 2. d. 62. cap. 5. & 9. P. Sanch. lib. 1. P. Eliz. Sum. cap. 9. n. 16. P. Salas 1. 2. tom. 1. tr. 8. d. Torrec. m. sect. 4. quibus addo P. Eliz. lib. 3. qu. 2. & segg. Torrecil. tr. 8. a. n. 17.*

N. 10. Ego tamen puto Doctorem mentem, per datam divisionem in eos, qui asserunt certitudinem haberi ex judicio reflexo, & in eos, qui eam ex judicio reflexo non asserunt, puto; inquam, confundi. Equidem mihi constat, quod omnes DD. sive Probabilistae, sive Anti-Probabilistae sint, requirant ad sine peccato operandum judicium certum de non peccato, quamvis ferè omnes Probabilistae, imò aliqui Anti-Probabilistae, nempe M. Mart. de Prado, & P. Scild. eam certitudinem sumant a judicio reflexo certo de usu licito opinionis minus tutae minus probabilis, aut probabilioris; putat enim Probabilistae Reflexistae certum, quod liceat usus minus tutae minus probabilis; quod ipsum Probabilioristae Reflexistae putant certum non tantum quod liceat, sed quod necessarius sit usus probabilioris, si minus tuta sit. Reliqui vero Probabilistae, imò Probabilioristae non Reflexistae negant talis judicij reflexi necessitatem, & turunt certitudinem ab ipsa opinione directa probabilis, aut probabiliori, cui inesse dicunt.

N. 11. Quod autem ita sit, seu quod omnes requirant aliquam de non peccato certitudinem, constat oculis ipsis. Et quidem Probabilistae Tom III.

vel sunt Reflexistae, & hi ad sine peccato operandum recurrunt, & ut necessarium exigunt judicium certum reflexum de licito usu minus probabilis, a quo judicio reflexo certo de non peccato in sequenda minus tuta minus probabili dirigi volunt proximè, & immediatè operationem. Ita expressè P. Suar. *tom. 5. in 3. p. d. 40. sect. 5. a. n. 13. usque ad 19. & tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 5. a. n. 5. & alibi, P. Moya tom. 1. qu. 6. §. 6. & tom. 2. qu. 6. n. 35. & qu. 8. n. 31. P. Card. tom. 1. 2. 3. & 4. P. Fabri, qui plurimos citat, P. Teril. qu. 13. de Consc. cum plurimis; reverà tamen qui à P. Fabio, & P. Teril. citantur, unicè docent, quod ad sine peccato operandum necessaria sit certitudo de non peccato; & plerique nullam mentionem faciunt de dictamine reflexo; adeoque illi iidem æquè citari possunt à Probabilistis non Reflexistis. Omnes ergo necessariū putant judicium practicum moraliter certum, ut quis recte operetur, undecumque deinde ea certitudo derivetur, sive à judicio reflexo, sive infinita sit ipsi opinioni certo probabili, aut probabiliori. Adhaerent novissimè Probabilistis Reflexistis Alexius Mynez, P. Perea, & Raphael à S. Joan. Generalis Discalc. SS. Trin.*

Vel sunt Probabilistae non Reflexistae; hi N. autem licet necessarium negent judicium reflexum, ut habeatur certitudo de non peccato, non tamen negant; quod requiratur certitudo, quin ad operandum sine peccato certitudinem de non peccato necessariam volunt, eamque cuique judicio directo certo probabili practice inesse dicunt. Ita P. Vasqu. *1. 2. d. 62. cap. 5. ubi n. 26.* dubitationem, & hesitationem à formidine distinguit, & quavis dicat omni opinioni inesse formidinem, ut repetit n. 43. negat tamen inesse dubitationem, & ideo n. 44. ait, axioma (Tutior pars est eligenda) intelligi tantum de dubijs, non de opinionibus: ergo juxta P. Vasqu. nulli opinioni certo probabili practice inest dubitatio: ergo omnis opinio certo probabilis practice est juxta P. Vasqu. certa certitudine excludente omne prudens dubium de peccato formali. Idem sentit P. Sanch. *lib. 1. Sum. cap. 9. n. 16. P. Salas l. c. M. Medina, M. Tapia lib. 1. qu. 8. M. Alvarez 1. 2. qu. 19. d. 89. n. 13. ad 4. ubi ait: Sufficit, ut homo se applicet ad operandum per cognitionem certam practice, qualis est illa, quae habetur per opinionem practice probabilem: Torrec. tr. 8. in damnatas ab Innoc. XI. ubi a. n. 17. ad 23. ait: Cuilibet opinioni inest certitudo honestatis formalis, etsi non objectivae. Alios plures in huc sensum infra dabo sect. 8. N.*

Vel sunt Anti-Probabilistae; hi autem etsi 13. A ij exclu-

P. Suar.
P. Moy.
P. Card.
P. Fabri.
P. Teril.

Mynez.
P. Perea.
Raph à S.
Joan.

12.

P. Vasqu.
P. Sanch.
P. Salas.
M. Medina.
M. Tap.
M. Alv.
Torrec.

excludant certitudinem reflexam tamquam non necessariam, (loquor de plerisque) attamen ipsi iudicio directo probabiliori dant

P. Thyrf. certitudinem non peccati. Ita P. D. Thyrf. P. Muniesl. Palanco *qu. 33. n. 6.* ubi ait, quod ad formaliter honeste operandum necessaria sit aliqua certitudo de honestate objectivâ operis eliciendi; M. Merc. *l. c. Phil. pag. 14.* citans Arist. D. Thom. Caietan. & alios, M. Mart. de Prado *cap. 1. de Conf. qu. 3. n. 8.* P. Scild. *tr. 1. cap. 3. n. 19. assert. 2.* ubi ait: Con-

scientia permittens probabilis, quæ habet adiunctam formidinem de peccato formali admittendo, sufficit ad hoc, ut eam sequens, & juxta illam operans non peccet formaliter, dummodo sit incommodum sequi tutiorem, & accedat iudicium reflexum certo sine formidine dictans, quod liceat sine peccato sequi conscientiam probabilem; non sufficit tamen sine illo iudicio reflexo certo. Hæc P. Scild. Probabiliorista, qui non tantum requirit certitudinem, sed hanc sumit à iudicio reflexo, adeoque præter iudicium probabilius directum, recurrit, & tamquam necessarium exigit iudicium reflexum certum de licito usu probabilioris, nam per probabilem venit, juxta illum, probabilior. Ergo à primo ad ultimum certum est, juxta omnes DD. aliquam requiri certitudinem: ergo qui eos dividunt in eos, qui requirunt certitudinem, & in eos, qui non requirunt, malè dividunt; sed dividendi sunt in eos, qui eam certitudinem à iudicio reflexo sumendam docent; & in eos, qui sine iudicio reflexo inesse dicunt ipsi opinioni certo probabili, aut probabiliori practicæ.

N.

14.

P. Moy.

P. Suar.

P. Teril.

P. Esp.

P. Hau.

nol.

P. Faber.

P. Atria.

C. Pall.

Herinx.

Maltr.

Caram.

Bordo.

Mynex.

Hinc est, quod supponitur tamquam certum à Theologis, quod ad rectè operandum necessarium sit iudicium practicum moraliter certum, undecumque deinde ea certitudo oriatur; & ideo P. Moya *tom. 2. qu. 8. & tom. 1. tr. 1. qu. 6. §. 6. n. 36.* dixit: Sententia asserens ad rectè operandum necessarium esse iudicium practicum moraliter certum, est omnino tenenda; P. Suar. *1. 2. d. 12. sect. 3. n. 2.* ut voluntas sit recta, necessarium est iudicium practicum certum de honestate objecti, & actionis; P. Teril. *qu. 1. de Conf. n. 8.* nulla fides potest esse bona, seu sufficiens ad excludendum peccatum, quæ non reddat operantem saltem moraliter certum se non peccare; P. Elparza *lib. 3. qu. 22. ad 5.* quod ultimum dictamen conscientie semper sit evidens; P. Haunoldus *lib. 2. cap. 3. contr. 1. n. 238.* quod regula proxima actus moralis debeat esse evidens, & infallibilis; P. Faber *dial. 1. de opinion. prob. & alibi,* quod iudicium practicum de non peccato, aut honestate debeat esse certum, quia non licet ope-

rari cum formidine rationali de peccato; P. Arriaga *1. 2. d. 13. sect. 2. n. 25.* ut quis licite opereatur, debet esse moraliter certus se non peccare, nec satis, quod probabiliter putet se non peccare; si enim probabile tantum est se non peccare, poterit falli, & reverà peccare; C. Pallav. *1. 2. d. 9. qu. 4. art. 1. n. 5.* quod conscientie iudicium debeat esse evidens. Idem aiunt Herinx *tom. 2. n. 4 & 31.* Maltr. in *2. d. 5. n. 41.* Caram. in *Dialect. n. 399.* Bordon. Mynex, & alij omnes.

SECTION II.

Advertenda.

§. I.

Aliqua.

SUMMARY.

Tam Reflexista statuentes necessitatem iudicii reflexi, quam Non-Reflexista eam negantes, exigunt certitudinem de non peccato, n. 15. Præfens difficultas, an ad operandum satis sit opinio probabilis, locum habere potest contra Tutoristas, aut Probabilioristas, an satis sit tutior, an satis probabilior, n. 16.

Ostendo, n. 17.

Argumentum manet integrum contra Probabilioristas, & Tutoristas, ibid.

Quæro contra eosdem, an certitudo inest ipsi probabiliori, & tutiori, an iudicio reflexo de licito usu probabilioris minus certa, aut tutioris minus probabilis? n. 18.

Hæc quaestio, undenam certitudo de non peccato derivetur, est communis, tam Probabilistis, quam Anti-Probabilistis, n. 19.

Demonstro, ibid.

Minus probabilis de non peccato materiali, & de honestate materiali est certa de non peccato formali, & de honestate formali, ibid.

Quaestio semper est de certo probabili, an satis sit? n. 20.

Quid sit certitudo formalis intellectualis? n. 21.

S. Thom. ibid.

Unde oriatur essentialis determinatio actus certi ad verum? Ibid.

Formalis certitudo adhesionis convenienti fidei oriatur à voluntatis imperio, ibid.

Egregia D. Thom. quoad hoc doctrina, ibid.

Sicut ut actus fidei sit certus, satis aliqua species certitudinis, ita ut conscientia sit certa, n. 22.

Fides habet certitudinem adhesionis affectivæ, non autem speculative ab evidentia, ibid.

Conscientia est certa certitudine veritatis practicae, non veritatis speculative, ibid.

Sicut formido imprudens non obest Fidei Divine, ita nec conscientia certo probabili, ibid.

Quid veritas formalis speculativa, quid practica? n. 23.

Quid